

AVRUPA BİRLİĞİ'NE TAM ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ: AVRUPA BİRLİĞİ BANKACILIK DİREKTİFLERİ VE TÜRK MEVZUATININ UYUM DÜZEYİ

Fatma GÜNDOĞDU(*)

Özet: Bu çalışmada, Helsinki Zirvesi'nde Avrupa Birliği (AB) ne aday ülke olarak ilan edilen Türkiye'de, tam üyelik için gerekli reformların gerçekleştirilmesine yönelik, bankacılıkla ilgili AB müktesebatına uyum alanında yapılan ve yapılması planlanan düzenlemeler ele alınmaktadır. Türk bankacılık mevzuatı, mevcut AB bankacılık mevzuatı ile karşılaştırıldığında, bazı düzenlemelerin, direktiflere uyumlu hale getirilmiş olduğu, bazılarında değişiklikler yapılması gerektiği gözlenmektedir. Yetkililerin, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması sürecinin devamı konusunda gösterecekleri kararlılık, sektörün güçlendirilmesi ve AB üyesi ülkeler ile rekabet edebilirlik seviyesinin artırılması açısından önem arz etmektedir.

Abstract: The conclusions of the European Council of Helsinki in December 1999 have officially designated Turkey as a candidate country. The regulations related to the banking system which Turkey needs to undertake to adapt the EU acquis on the way to membership were examined in this study. It is observed that Turkey should fulfill some regulations in its development to adapt piece by piece the EU banking acquis although it has already fulfilled some others. Decisiveness of the authority on continuity of the reconstruction process of the banking sector is highly important to make the sector more powerful and to strengthen its competitiveness with those of the EU countries.

I. Giriş

Bilindiği üzere, Türkiye, 1 Ocak 1996 tarihinde AB ile Gümrük Birliği Anlaşması imzalamış ve Birliğe tam üyelik yolunda önemli bir adım atılmıştır. Bu adımla beraber, AB'ne tam üyelik için uluslararası siyasi platformda sürdürülen çabaların yanı sıra, Türkiye ve AB ülkeleri arasındaki ilişkilerin her alanda ilerletilmesi ve güçlendirilmesi için kurumsal düzenlemeler önem kazanmış, bir yandan da mevzuatımızın Birlik mevzuatı ile uyumu amaçlanmıştır.

Gümrük Birliği sonrasında, ekonomik açıdan, sanayi mallarında Tek Pazar'ın bir parçası haline gelmiş olan Türkiye, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de toplanan AB Konseyi tarafından, diğer ülkelerin tabi bulunduğu ölçütlerin aynalarına tabi tutularak, Birliğe katılma konusunda ilerleme kaydeden bir aday olarak ilan edilmiştir. Bu önemli gelişmeyi takiben, 8 Kasım 2000 tarihinde AB Komisyonu tarafından yayınlanmış bulunan ve tam üyelik sürecinde Türkiye'den beklenenleri içeren Katılım Ortaklığı Belgesi ile de yeni ve zor geçecek bir döneme girilmiştir.

(*) Yrd.Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Bu bağlamda; çalışmanın amacını, AB ile ilişkileri açısından yeni bir döneme girilen Türkiye’de, tam üyelik için gerekli görülen reformların gerçekleştirilmesine yönelik olarak, bankacılıkla ilgili AB müktesebatına uyum alanında yapılan ve yapılması planlanan düzenlemelerin incelenmesi oluşturmıştır.

II. AB’ne Tam Üyelik Sürecinde Türk Bankacılık Sistemi

Türk bankacılık sistemi, Avrupa bankacılık sistemi içerisinde uygulanmakta olan şube bankacılığını benimsemiş olduğundan, bu yönüyle Birliğin bankacılık sistemiyle benzerlikler taşımaktadır. Sektör, teknolojik gelişmelere süratle uyum göstermekte ve bu konudaki alt yapı yatırımlarına önem vermektedir. 1980’li yıllardan başlayarak uygulanmakta olan finansal liberalizasyon politikaları sonucunda, Türk kambiyo rejimi çağdaş dünya finans piyasaları ölçütünde bir serbestiye kavuşmuş ve özellikle bankacılık sektöründe daha önceki mevduat toplama ve kredi verme gibi klasik banka hizmetlerinin yanı sıra çağdaş finansman teknik ve araçları da uygulamaya konulmuştur (Buçukoğlu; 1996: 14). Bu olgunun Türk finans piyasalarının AB ile entegrasyonunda önemli bir katkı sağlayacağı açıkça görülebilmektedir. Gümrük Birliği’ne giriş, Türkiye ekonomisi için genel anlamda koruma duvarları arkasından çıkararak açık rekabeti kabul etmek anlamına geldiğinden, bu rekabette başarı sağlayabilmek için, bankacılık hizmetlerinin Türk firmalarına uluslararası rekabet koşullarının gerektirdiği kalite ve maliyetlerle sunulabilmesine bilhassa özen gösterilmesi gerekmiştir (Ay; 1995: 30).

Helsinki Zirvesi’nde Türkiye’nin AB’ne tam üyeliği için gerekli olan reformların gerçekleştirilmesine yönelik olarak bir Katılım Öncesi Stratejisi geliştirilmesi ve bu kapsamda başta Kopenhag Kriterleri¹’ne uyum olmak üzere Türkiye tarafından AB müktesebatının benimsenmesine ilişkin bir Ulusal Program hazırlanması öngörülmüştür. Bu çerçevede, Zirve kararlarını da esas almak suretiyle, 8 Kasım 2000 tarihinde Brüksel’de toplanan AB Komisyonu tarafından tam üyelik sürecinde kısa ve orta vadeli olarak yapılması gereken düzenlemelerin yer aldığı Katılım Ortaklığı Belgesi (Bkz. Rupp; 2001: 92-104) yayınlanmıştır. Adaylık sürecinin tehlikeye girmesi veya çok uzun bir zaman alabilmesi endişesini taşıyan Türkiye, 29 Ağustos 2000 tarih ve 2000/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi gereğince, Katılım Ortaklığı Belgesi’ndeki hedefler çerçevesinde, kısa vadeli önceliklerini 31 Aralık 2001 tarihine kadar, orta vadeli önceliklerini ise, en geç 31 Aralık 2003 tarihine kadar yerine getirmek zorunda kalmıştır.

Nitekim, 2000 yılına girerken enflasyonun düşürülmesi ve ekonomik büyümeye geçilmesi yönünde bütçe disiplini ve yapısal reformlara dayalı bir ekonomik program uygulamaya konulmuştur (Tokgöz; 2001: 271-272). Bu kapsamda, ekonomik performansı etkileyen kararlara ek olarak, mali sistemin güçlendirilmesini hedef alan ve bankacılık sektörünü doğrudan ilgilendiren çok

önemli kararlar alınmış ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler aşağıdaki gibi üç başlık altında ele alınarak özetlenebilmektedir.

A. Bankacılıkta Uluslararası Standartlara Uyumlu Yasal Altyapının Oluşturulması

2000 yılı programının başlıca unsurlarından birisini oluşturan mali reformlar arasında yer alan en önemli değişiklik, mali sistemin güven ve istikrarının sağlanması amacıyla yönelik olarak AB direktifleri ve diğer genel kabul görmüş uluslararası uygulamalar dikkate alınarak hazırlanan 18 Haziran 1999 tarih ve 4389 sayılı yeni Bankalar Kanunu'dur. Bu Kanun ile getirilen temel yenilikler; idari ve mali açıdan tamamen bağımsız bir denetim ve gözetim otoritesinin kurulması, risk izleme ve yönetim anlayışının değiştirilmesi, bankacılık sektörünün etkin olarak çalışmasını sağlayacak tedbirlerin alınması ve bunun için gerekli mekanizmanın oluşturulmasıdır. Buna göre;

-Banka gözetim ve denetim işlevinin siyasi müdahaleye maruz kalınmaksızın bağımsız bir kurum tarafından etkin olarak yapılması amacıyla kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kurulmuştur. Kurum, Kanun'da gösterilen yetkiler çerçevesinde düzenlemeler de yapmak suretiyle, Bankalar Kanunu ve ilgili diğer mevzuatın uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek ve Kanun'la verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere görevlendirilmiştir (Bkz. Pınar; 2000: 8-14). T.C. Merkez Bankası, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), Hazine Müsteşarlığı ve Bankalar Yeminli Murakıpları Kurulu'nun yetkileri de BDDK'na devredilmiştir.

Burada belirtilmesi gereken husus, bankalar üzerinde çok yönlü bir devlet denetiminin zorunlu olduğu konusunda oybirliği bulunmasına rağmen, bu denetim etkinliğinin sınırlı olduğunun da bilinmesidir. Dolayısıyla, bankacılık kesimi yapılanmasının başından itibaren sağlam tutulması önem arz eder. Bu da ancak, banka sahip ve yöneticilerinin dürüst ve sağlam bankacılık yapma konusunda doğrudan ve dolaylı çıkarlarının varlığı ile sağlanabilir. Banka sahip, yönetici ve yetkilileri, kamu tasarruflarının korunmasında ilk savunma çizgisini teşkil etmeli, devlet banka müşterilerinin bilinçli karar vermesini kolaylaştırmak için bankaların gerçek mali durumları hakkında, düzenli ayrıntılı ve güvenilir bilgileri, belirli aralıklarla kamuoyuna açıklamalıdır. Devletin denetim sistemi en son savunma çizgisi olmalı ve devletin esas görevi bütün savunma mekanizmalarının iyi işlenmesini garantilemek olmalıdır (Sönmez; 2001: 277).

-Yeni Bankalar Kanunu'nda bankalara, işlemleri nedeniyle karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolün sağlanması amacıyla, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu iç denetim, risk kontrol ve yönetim sistemlerine sahip olmaları zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu sistemlere ilişkin esas ve usullerin BDDK tarafından yönetmelikle belirlenmesi ve sistemin 2002 yılından itibaren işlerlik kazanması öngörülmüştür. Bu kapsamda 8 Şubat

2001'de BDDK tarafından "Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik" çıkarılmıştır.

-31 Ocak 2001'de yayımlanan "Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik"te ise; ana sermaye ve katkı sermaye tanımları yapılmış, konsolide ve konsolide olmayan sermaye yeterliliğinin hesaplanma ve uygulanma esaslarına yer verilmiştir. Ayrıca, piyasa riski ve diğer risk kategorilerinin unsurları belirtilmiştir. Piyasa riskine tabi tutarın, konsolide bazda 1 Ocak 2002, konsolide olmayan bazda 1 Temmuz 2002 tarihinden itibaren hesaplanmasına başlanması öngörülmüştür (T.C. Merkez Bankası; 2002: 140).

Öte yandan, ekonomik yapıda devam eden mevcut sorunların mali sektör üzerinde artan baskısı, uygulanan makroekonomik politikaların bankaların risk algılama ve yönetim yapılarını olumsuz yönde etkilemesi ve banka gözetim ve denetiminde uluslararası bankacılık standartlarının etkin olarak uygulanamaması, sektörde önemli yapısal sorunların birikmesine yol açmıştır. Mevcut yapısal sorunlar, Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihlerinde ciddi krizlerin yaşanmasına neden olmuştur. Her iki krizden bankacılık ve mali hizmetler sektörü önemli ölçüde etkilenmiş ve yeniden Kanun değişikliği gündeme gelmiştir. Kriz sonrası uygulanmaya başlanan 2001 Yılı Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nın da odak noktası haline gelen bankacılık sektörünün birikmiş yapısal sorunlarının giderilmesi yönündeki önlemler kapsamında Bankalar Kanunu'nda, 12 Mayıs 2001 tarih ve 4672 sayılı Kanun ile tekrar önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerde, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bünyesinde bulunan bankaların çok hızlı bir şekilde rehabilite edilmesi ve satılması için bu bankalarla ilgili olarak Bankalar Kanunu'nda yer alan bazı mekanizmaların daha hızlı çalışır hale getirilmesi, öz kaynak, kredi, finansal araçlar gibi yapısal ve işlevsel konuların yeniden düzenlenmesi suretiyle, AB'ne uyum programı çerçevesinde daha sağlıklı ve uluslararası piyasalarda rekabet gücü olan bir bankacılık sistemine sahip olma amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, bankaların ve iştiraklerinin birleştirilmesini kolaylaştırmak üzere gerekli yasal düzenlemeler yapılmış ve kurumsal birleşme ile devirler için önemli vergi teşvikleri getirilmiştir. Bunun sonucunda 1999-2001 döneminde önemli banka devir ve birleşmeleri gerçekleşmiştir.

Devir ve birleşmelerde olumlu gelişmeler sağlanmasına rağmen, ekonomideki durgunluğun beklenenden daha derin ve uzun olması, bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü ile kalitesi, özkaynak yeterliliği ve kredi hacmi üzerinde olumsuz etkiler yaratarak, sektörün toparlanma sürecini yavaşlatmıştır. Bu durum, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönelik stratejinin yeni araçlarla desteklenmesi gereğini ortaya koymuş ve bu çerçevede, özel bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi amacıyla, 4743 sayılı "Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" hazırlanmıştır. 31 Ocak 2002 tarihinde

yürürlüğe giren Kanun'la üç yeni araç geliştirilmiştir. Bunlar (Bkz. BDDK; 2002):

-Özel sermayeli mevduat bankalarına belirli şartlar çerçevesinde ve bir defaya mahsus olmak üzere ana sermaye ve/veya katkı sermaye desteği sağlanması,

-Bankaların tahsili gecikmiş alacaklarını çözüme kavuşturmak ve aktiflerine akışkanlık kazandırmak amacıyla varlık yönetim şirketlerinin kurulmasının desteklenmesi,

-İstanbul Yaklaşımı olarak belirtilen ve reel sektörün mali kesime olan borçlarının gönüllülük esasına dayandırılarak yeniden yapılandırılmasının teşvik edilmesidir.

B. Kamu Bankaları Reformu

Görev zararlarının zamanında ödenememesi, müdahalelerin etkin olmaması ve yönetimlerdeki zafiyet gibi nedenler dolayısıyla, mali yapıları oldukça zayıflayan kamu bankalarının, bankacılık sektörü bilanço büyüklüğü içindeki önemli payları ve mevcut yapıları ile sektörde faaliyet göstermelerinin, bankacılık sektöründe kaynak maliyetlerini ve rekabet koşullarını olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Bu nedenle, Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı'nda, kamu bankalarının rehabilitasyonu çok önemli bir unsur olarak ortaya çıkmıştır (Bkz. T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı; 2002). Böylece;

-Hükümetin kamu bankalarının yeniden yapılandırılması ve özelleştirilmesine ilişkin olarak çalışmaları sonucu çıkarılan, "T.C. Ziraat Bankası, T. Halk Bankası A.Ş. ve T. Emlak Bankası A.Ş Hakkında 4603 Sayılı Kanun" ile "Türkiye Vakıflar Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair 4604 Sayılı Kanun" 22 Kasım 2000'de Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun'da öngörülen üç yıllık süre içinde kamu bankalarının, çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre çalışmalarını ve özelleştirmeye hazırlanmalarını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmalarına ilişkin gerekli düzenleme yapılmıştır.

-Mevcut görev zararlarının tasfiyesinin yanı sıra, yeni görev zararı oluşumunun engellenmesine yönelik, 20 Haziran 2001 tarih ve 4684 Sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeleri takiben, Hazine tarafından kamu bankaları görev zararlarına karşılık menkul kıymet verilerek, görev zararları ve bu zararlara tahakkuk etmiş faiz tutarlarının tamamının tasfiye edilmesi yoluyla, kamu bankalarının bilançolarının küçültülmesi ve etkinliklerinin artırılması için önemli bir adım atılmıştır. 2 Mayıs 2001 itibariyle kamu bankaları görev zararları tamamen sıfırlanmıştır.

Bu süreçte, 6 Temmuz 2001 tarihi itibariyle Emlak Bankası, Ziraat Bankası'na devredilmiştir. Emlak Bankası'nın bünyesine katılımı ile ortaya çıkan yeni Ziraat Bankası ve Halk Bankası'nın daha etkin çalışabilmeleri amacıyla, geniş bir stratejik plan ve detaylı kurumsal uygulama planları

hazırlanarak, Bankaların ticarileştirilmeleri ve kurumsal anlamda geliştirilmelerine yönelik uygulamalar başlatılmıştır.

C. TC. Merkez Bankası Kanunu'nda Yapılan Düzenlemeler

Avrupa Parasal Birliği'ne katılan ülkeler para politikalarının yürütülmesindeki bütün denetimlerini Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'ne (AMBS) devretmişlerdir. AMBS, Alman Bundesbank ve Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankası Federal Rezerv Sistemi'nin organizasyon yapısı esas alınarak şekillendirilmiş olup, Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve AB'ne üye on beş ülkenin ulusal merkez bankalarından oluşmaktadır. Hem AMB, hem de ulusal merkez bankaları, merkez bankası bağımsızlığı² prensibi ile hareket etmektedirler. Ulusal merkez bankaları tek para biriminin uygulandığı bölgedeki para politikasının oluşturulması ve uygulanmasına aktif bir şekilde iştirak ettiklerinden, bu prensip Avrupa Parasal Birliği için de önem arz etmektedir (Mishkin; 2001:383).

Maastricht Anlaşması'nın 105. maddesine göre (European Union; 1995: 526): "Avrupa Merkez Bankası'nın birincil amacı fiyat stabilitesini sağlamak ve Birlik içinde fiyat istikrarı amacına zarar vermeyen genel ekonomik politikaları desteklemektir". AB'nin yeni para politikası, Euro bölgesinde tamamıyla fiyat istikrarına yönelmiş bir stratejidir. Fiyat istikrarı, Avrupa'da oluşturulmaya çalışılan istikrar kültürünün can damarı sayılmaktadır. Bu hedef doğrultusunda şekillendirilen strateji hem güvenilirliği hem de gerçekçi olmayı esas almıştır (Oktar; 1999: 56).

Bu paralelde, Türkiye için Katılım Ortaklığı'na ilişkin Genel İşler Konseyi'nde üzerinde siyasi anlaşmaya varılan metinde orta vadeli öncelikler olarak Ekonomik ve Parasal Birlik alanında Türkiye'den,

-Merkez Bankası Kanunu'nun, Avrupa Merkez Bankaları Sistemi'ne (AMBS) katılımı mümkün kılacak şekilde değiştirilmesi,

-Merkez Bankası'nın hükümetten bağımsızlaştırılmasının tamamlanması istenmiştir (Güncel Haber; 2000).

Böylelikle; T.C. Merkez Bankası'nın bağımsızlığının artırılması ve siyasi müdahalelerden korunması amacıyla, T.C. Merkez Bankası Kanunu'nda 25.4.2001 tarih ve 4651 sayılı Kanun ile değiştirilerek yapılan düzenlemeler (bkz. T.C. Merkez Bankası; 2002) arasında en önemli değişiklik, AMB Kanunu'nun işlevsel bağımsızlık koşulu esas alınarak, Banka'nın temel amacının fiyat istikrarını sağlamak olduğunun, 4. Madde'de açıkça ifade edilmesidir. Diğer önemli değişiklik, yine AMB Kanunu paralelinde, Başkan yardımcılarının görev sürelerinin, politik baskılardan korunmalarına yönelik olarak, Başkan'ın görev süresi ile aynı düzeye getirilmek üzere 3 yıldan 5 yıla çıkarılmasıdır.

Kanun'da fiyat istikrarını sağlamak amacıyla para politikası stratejilerinin ve bu stratejisi çerçevesinde Hükümetle birlikte enflasyon

hedefinin belirlenmesinde, görevli ve yetkili olan bir Para Politikası Kurulu oluşturulması esaslarına da yer verilmiştir.

AMB statüsünün merkez bankası bağımsızlığına ilişkin hükümleriyle T.C. Merkez Bankası statüsü karşılaştırıldığında, yasal olarak bir kısım bağımsızlığın sağlanmış olduğu görülebilmektedir. Öncelikle, merkez bankası bağımsızlığının değerlendirilmesinde rol oynayan faktörler arasında yer alan merkez bankası başkanının görev süresi ve görevden alınmasına ilişkin olarak yasal güvence sağlanmıştır (Bkz. Alparslan; 1997: 1-10). Ancak karar almada politik baskılar tamamen ortadan kaldırılamamıştır. Bu konuda, Hazine'nin ağırlıklı olarak söz sahibi olma imkanı bulduğu, Genel Kurul'ca seçilen Banka Meclisi üyelerinin karar almada tarafsızlıklarını ne derece koruyacakları önem taşımaktadır.

III. AB Bankacılık Direktifleri ve Türk Mevzuatının Uyum Düzeyi

AB ile ekonomik entegrasyonun ileri bir aşamasının gerçekleştirildiği Gümrük Birliği, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir kilometre taşı, Türkiye ve AB'de ekonomik faaliyetle ilgili hukuki çerçevenin dikkate değer ölçüde uyumlaştırılmaları bakımından itici bir güç olmuştur (Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği; 1998: 1). 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun Kıta Avrupası hukukundan yararlanılarak hazırlanmış olması nedeniyle, Birlik mevzuatına uyumda fazla bir zorlukla karşılaşılmamış, özellikle bankalar ve finans kuruluşlarıyla ilgili yasal düzenlemeler, Gümrük Birliği sonrasında bankaların uyum sorununu büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır (Seymen; 1996: 35-50).

Türkiye'nin, AB'ne tam üyeliği için gerekli olan reformların gerçekleştirilmesine yönelik olarak, bankacılıkla ilgili AB mevzuatına uyum alanında yapılan önemli düzenleme ve uyumluluk düzeylerine özetle Ek Tablo 'da yer verilmiştir.

AB, farklı bankacılık sistemlerinden kaynaklanan karmaşıklığı gidermek ve Birlik içerisinde yeknesaklık oluşturmak amacıyla, bankacılık düzenlemelerinde "banka" ifadesi yerine "kredi kurumları" gibi daha geniş anlamlı bir terim kullanmaktadır. Birliğin bankacılığa ilişkin uyumlaştırma çalışmalarında temel kriterler; tek bankacılık lisansının geçerli kılınması, kazanılan hakların karşılıklı olarak tanınması, merkez ülkenin denetim ve kontrolünün kabul edilmesi, denetim standartlarının uyumlaştırılması ve tüketici haklarının korunmasıdır.

AB Parlamentosu, Komisyonu ve Konseyi, Birliğin sıklıkla değişikliğe uğramış düzenlemelerinin sistemli olarak yenileştirilmesini, daha basit ve açık hale getirilmesini öngörmektedirler. Bu çerçevede, 1977 ve 1989 yıllarında düzenlenen birinci ve ikinci bankacılık direktiflerini takip eden süreçte, Kredi Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyete Geçmelerine İlişkin 2000/12/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi düzenlenerek, 26.5.2000 tarih ve L126 sayılı AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz

konusu düzenleme, 73/183/EEC, 77/780/EEC, 89/646/EEC, 92/30/EEC, 89/299/EEC, 89/647/EEC ile 92/121/EEC direktiflerinin hükümlerini harmanlamış ve yürürlükten kaldırmıştır. İlgili düzenlemelerde yer almakla birlikte çoktan intibak edilmiş hususları da dikkate almamıştır. Ayrıca, kaldırılan düzenlemeler birbirine atıfta bulunduğu için bu hususlar giderilmiş ve daha akıcı ve bütünleyici olması için yer yer ilaveler yapılmıştır.

2000/12/EC sayılı Direktif, tanım ve kapsam, kredi kurumlarının sisteme girişleri için gerekli olan şartlar, yerleşme ve hizmet görme serbestliğine ilişkin koşullar, üçüncü ülkelerle olan ilişkiler, sağgörlü denetime ilişkin prensipler ve teknik şartlar, bankacılık danışma kurulu, yürütme gücü ve geçiş süreci olmak üzere 9 bölümden oluşturulmuştur. Bu Direktif, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 18.9.2000 tarih ve 2000/28/EC sayılı Direktifi ile değişikliğe uğramıştır. Yeni Direktif 4 maddeden ibaret olup mevcut Direktifin 2 maddesine ilave edilmiştir. Bu ilavenin kaynağı ise Elektronik Para Kuruluşlarının Kuruluş, Faaliyet ve Denetimlerine İlişkin 18.9.2000 tarih ve 2000/46/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifidir. 2000/12/EC Direktifinde yapılan değişiklik ile birlikte elektronik para kuruluşları da bu direktif kapsamında ifade edilen kuruluşlar ve faaliyetler arasına yer almıştır.

27.10.2000 tarih ve L275 sayılı AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan 2000/46/EC sayılı Direktif, tanım ve kavramlar ile faaliyetlerin sınırları, bankacılık direktiflerinin uygulanması, kuruluş sermayesi, özkaynaklar, yatırım limitleri, yetkili otoriteler tarafından öngörülen zorunluluklar gibi maddeleri içermektedir (Official Journal of the European Communities; 2001).

Diğer taraftan, Avrupa Bankacılık Federasyonu ve Avrupa Tasarruf Bankaları Grubu işbirliği ile hazırlanan Avrupa Ana Sözleşmesi 29.10.2000 tarihinde kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Bu sözleşmenin amacı, özellikle Avrupa Alanı ile komşu ülkelerde geri satın alma işlemleri ve menkul kıymet kredi işlemlerine ilişkin olarak uygulanan farklı ana sözleşmeleri ve belgeleri tek tip bir belge haline getirmektir. Bu sözleşme ile, piyasa katılımcılarına tüm ticari işlemleri tek bir ana sözleşme altında toplama imkanı verilmekte, karşılıklı işlemler sözleşmeye dayalı bir yapıya kavuşturulmakta, işlemlerde uyum kaynaklı sorunlar çözülmekte, kendi standartlarını geliştirememiş ülkelere tasnif ve saklama sistemi sunulmakta, karşılıklı ticaret kolaylaştırılmakta, her bir işlem için istenilen belge sayısı ve dolayısıyla maliyet azaltılmaktadır (Bkz. European Banking Federation; 2002).

Bunlara ilaveten, Türkiye ile AB arasında üyelik öncesi dönemin gündeminde bulunan ve hizmetler alanında serbest dolaşımın sağlanması uygulaması, 11 Nisan 2000 tarihli (2000/3/EC) sayılı Direktif ile hükme bağlanmıştır. Hizmetlerin serbest dolaşımının devreye girmesiyle, Türkiye'de mevcut yabancı banka sayısının ve uluslararası bankacılık işlemlerinin artması beklenmiştir. Bu hususun gerçekleşmesi ile birlikte, bankalar arasındaki rekabet artışı sonucu, mali piyasaların daha düzenli ve disiplinli hale gelerek, daha etkin

çalışabileceklerine inanılmaktadır. Bankacılık ile ilgili mevzuatta, yabancıların Türkiye’de banka kurmalarına ve şube açmak suretiyle faaliyet göstermelerine engel teşkil eden herhangi bir husus bulunmamaktadır. Türkiye’de faaliyet gösteren kırk bir ticari bankadan on beşi Türkiye’de kurulmuş veya şube açmış olan yabancı bankalardır. (Türkiye Bankalar Birliği; 2002).

Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesine İlişkin Komisyon 2002 Düzenli Raporu'nun mali kesime yönelik sonuçları ise, özetle şöyledir (Bkz. Europa; 2002):

Helsinki’de Türkiye’ye adaylık statüsü verilmesi kararının, Türkiye’nin bir dizi temel reformları başlatmasını teşvik etmesi doğrultusunda; bankacılık sektöründe gözetim artırılarak, bankalar yeniden yapılandırılmakta ve kamu bankaları özelleştirilmeye hazırlanmaktadır. Bankacılık sektörünün düzenlenme süreci devam etmekte ve yetkililerin sektörün güçlendirilmesi konusunda kararlı oldukları gözlenmektedir.

IV. Sonuç

Helsinki Zirvesi’ni takip eden süreçte, yeni bir boyut kazanan Türkiye ile AB ilişkilerinde önemli rol oynayan sektörlerimizden biri, bankacılık ve mali hizmetler sektörüdür. Sektör, AB üyesi ülkeler ile rekabet edebilirlik ve AB mevzuatına uyum açısından pek çok sektörümüzün ilerisindedir. Türkiye’de sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesine paralel olarak, mali hizmetler sektöründe bugüne kadar gerçekleştirilen reformlar, bankacılık başta olmak üzere diğer alt sektörlerde de AB mevzuatı ile Türk mevzuatı arasında teknik olarak sorun yaratacak farklılıkların büyük ölçüde ortadan kaldırılmasını sağlamıştır.

Türkiye’de, tam üyelik için gerekli olan reformların gerçekleştirilmesine yönelik, bankacılıkla ilgili AB müktesebatına uyum alanında yapılan en önemli düzenleme, mali sistemin güven ve istikrarının sağlanması amacıyla, AB direktifleri ve diğer genel kabul görmüş uluslararası uygulamalar dikkate alınarak hazırlanan 18 Haziran 1999 tarih ve 4389 sayılı yeni Bankalar Kanunu’dur. Bu Kanun ile idari ve mali açıdan tamamen bağımsız bir denetim ve gözetim otoritesinin kurulması, risk izleme ve yönetim anlayışının değiştirilmesi, bankacılık sektörünün etkin olarak çalışmasını sağlayacak tedbirlerin alınması ve bunun için gerekli mekanizmanın oluşturulması şeklinde temel yenilikler getirilmiştir.

Yapısal Reform Süreci’nin önemli bir halkası olan kamu bankalarının, çağdaş bankacılığın ve uluslararası rekabetin gereklerine göre çalışmalarını ve özelleştirmeye hazırlanmalarını sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılmalarına; mevcut görev zararlarının tasfiyesine ve yeni görev zarar oluşumunun engellenmesine ilişkin düzenlemeler sonucunda, 2 Mayıs 2001 itibariyle kamu bankaları görev zararları tamamen sıfırlanmış, 6 Temmuz 2001 tarihi itibariyle Emlak Bankası, Ziraat Bankası’na devredilmiştir. Ziraat Bankası ve Halk Bankası’nın daha etkin çalışabilmeleri amacıyla, bankaların

ticarileştirilmeleri ve kurumsal anlamda geliştirilmelerine yönelik uygulamalar başlatılmıştır. Bu kapsamda tüm uygulamaların istikrarlı yürütülmesi, kamu bankalarının temel fonksiyonlarının, topluma maliyeti en aza indirilebilecek biçimde sürdürülmesi imkanını sağlayabilme bakımından önemlidir.

T.C. Merkez Bankası'na ilişkin yasal düzenlemelerin AB mevzuatıyla paralellik göstermesi, para ve kredi politikasının bağımsız olarak yürütülmesi ve mali sistemin daha etkin biçimde işlemlerini sağlayacak unsurlardan biri olduğundan, Banka'nın bağımsızlığının artırılması ve siyasi müdahalelerden korunması amacıyla, 25.4.2001 tarih ve 4651 sayılı Kanun ile T.C. Merkez Bankası Kanunu'nda da önemli değişiklikler yapılmıştır. Ancak Merkez Bankası'nın bağımsızlığı konusunda, sadece yasal düzenlemeler yapılması yeterli değildir. Uygulamada, yasaları zorlayacak bir takım siyasi müdahalelerin de bulunması mümkündür. Dolayısıyla, yasayla tanımlanmış olsa dahi, uygulamadan kaynaklanan birtakım sorunların giderilmesi için siyasi otoritelerin, merkez bankası ile hükümet ilişkileri hususuna yaklaşımlarında tarafsız bir tavır almaları ayrıca önem taşımaktadır.

Söz konusu yeni düzenlemelerden hareketle; bankacılıkla ilgili mevcut AB mevzuatı, ülkemizdeki muadil mevzuat ile bire bir karşılaştırıldığında, mevzuatlar arasında öz itibarıyla uyum bulunduğu, bazılarının tam uyumlu hale getirilmiş olduğu, bazılarında ise, değişiklikler yapmak gerektiği gözlenmektedir. Bununla beraber, Kopenhag Zirvesi'nde AB ile üyelik müzakerelerinin başlaması için "2004 Aralık" tarihi verilmesi sonucu, bu tarihe kadar yeni bir bekleme dönemine girilmiş olması, yetkililerin, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması sürecinin devamı konusunda gösterecekleri kararlılığın önemini ortaya çıkarmaktadır. Bu kararlılık, sektörün güçlendirilmesi ve AB üyesi ülkeler ile rekabet edebilirlik seviyesinin artırılması açısından büyük değer taşımaktadır.

Kaynakça

- Alparslan, Melike; (1997), "Avrupa Merkez Bankaları Sistemi ve Milli Merkez Bankaları: AB Üyesi Ülkelerin Merkez Bankası Statüleri'nin Merkez Bankasının Bağımsızlığına İlişkin Maastricht Andlaşması ve Avrupa Merkez Bankaları Sistemi Statüsü Hükümleriyle Uyumunu", Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Yayını, Araştırma Tebliği Serisi: 5.
- Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği; (1998), Güncel Haber, Yorum, Sayı 5-6, Ankara.
- Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği; (2000), Güncel Haber, Sayı 13-14, Ankara.
- Ay, Nur; (1995), "Gümrük Birliği'nin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkileri", Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi, Araştırma, Yıl 3, Sayı 11, ss. 26-30.
- BDDK; (2002), Yayınlar ve Raporlar, Yıllık Rapor, (20 Kasım), <http://www.bddk.org.tr/>

- Buçukoğlu, Mehmet; (1996), "Gümrük Birliği ve AB'ye Tam Üyelik Sürecinde Türk Bankacılığı", *Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi*, Bakış, Yıl 4, Sayı 13, ss. 13-14.
- Europa; (2002), The European Union On-Line, European Commission, European Policies, Enlargement, (13 December), <http://europa.eu.int/comm/enlargement/report2002/>
- European Banking Federation; (2002), Special Initiatives, European Master Agreement, (12 December), <http://www.fbe.be/ema.html>
- European Union; (1995), Selected Instruments Taken From The Treaties, Book 1, Volume I, Luxembourg.
- İKV; (1999), Avrupa Birliği-Türkiye Kavramlar Sözlüğü, Yayın No. 157, İstanbul.
- Krugman, Paul; (2001) Politika Taşeronları ve Önemsizleşen Refah, Azalan Beklentiler Çağında İktisadi Eğilimler, (Çev. Neşenur Domaniç), Literatür Yayınları No. 69, İstanbul.
- Mishkin, Frederic; (2001), The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Addison-Wesley, World Student Series, Sixth Edition.
- Official Journal of the European Communities; (2001), Directory of Community Legislation in Force and other acts of the Community Institutions, Analytical Register, Volumes I and II, Luxembourg.
- Oktar, Suat; (1999), "Kurumsal Düzenleme ve Yeni Yapı", *Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Yıl 36, Sayı 9, ss.55-63.
- Pınar İbrahim; (2000); Bankalar Kanunu ve İlgili Mevzuat, Kanun Metinleri Serisi 4, Dördüncü Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Rupp, M. Alexander; (2001), The Turkish EU Accession Process, Effects of Harmonisation of Legislation on Economic, Political and Social Life, İKV Yayını, İstanbul.
- Seymen, Dilek; (1996), "Gümrük Birliği'nin Türk Bankacılık Sektörü Üzerindeki Etkileri", *Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Yıl 33/1, ss.35-50.
- Sönmez, Attila; (2001), Doğu Asya Mucizesi ve Bunalımı, Türkiye İçin Dersler, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Ekonomi 2, 1. Baskı, İstanbul.
- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı; (2002), Faik Öztrak'ın 7 Haziran 2001 tarihinde, Hazine Müsteşarlığı Mensupları Vakfı ile İstanbul Mülkiyeliler Vakfı tarafından düzenlenen "Kamu Bankalarının Dünü, Bugünü, Yarını" konulu panelde yapmış olduğu konuşma metni, (9 Aralık), http://www.treasury.gov.tr/duyuru/basin/Faik_Oztrak070601.htm
- T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı; (2002), Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı, Yapısal Reformlar, Kamu Bankalarında Reform, (18 Aralık), <http://www.hazine.gov.tr/>
- T.C. Merkez Bankası; (2002), Banka Profili, Kanun, (10 Aralık), <http://www.tcmb.gov.tr/>

- T.C. Merkez Bankası; (2002), Yıllık Rapor 2001, Ankara.
- TBB; (2002), Banka Bilgileri, (12 Aralık), <http://www.tbb.org.tr/asp/bankalarimiz1.asp>
- Tokgöz Erdiñ; (2001), Türkiye'nin İktisadi Gelişme Tarihi, (1914-2001), 6. Baskı, Ankara.

Not

¹ AB'de aday ülkelerle tam üyelik müzakerelerine başlanabilmesinin ön koşulu, 1993 yılında Kopenhag Zirvesi'nde kabul edilen kriterler olup, siyasi, ekonomik ve topluluk müktesebatının kabulü olmak üzere üç başlık altında ele alınabilmektedir. Siyasi kriterler; demokrasi ve demokrasinin devamını sağlayan kurumların istikrarı, azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunması, insan hakları ve hukukun üstünlüğüdür. Ekonomik kriterler, kısaca; etkin işleyen bir serbest piyasa ekonomisinin varlığı, Birlik içindeki piyasa güçleri ile rekabet edebilme ve rekabetçi baskıya uyum sağlama kapasitesinden oluşmaktadır. Topluluk müktesebatının kabulü ise, AB'nin çeşitli siyasi, ekonomik ve parasal hedeflerine bağlılığı ifade etmektedir (İktisadi Kalkınma Vakfı -IKV-; 1999: 62-63).

² Dünyadaki merkez bankaları içinde tam bağımsızlık özelliğini taşıyan en çarpıcı örnek olarak Alman Merkez Bankası Bundesbank verilmektedir. Bundesbank'ın bağımsızlık özelliğinin önemini, Almanya'nın ekonomik kalkınmadaki başarısı ve düşük enflasyon seviyesinden anlamak mümkündür. Bu nedenledir ki, Avrupa Merkez Bankası'nın kurumsal ve yasal alt yapısında Bundesbank modeli örnek alınmıştır. Almanya düşük enflasyon oranıyla Avrupa Para Sistemi'ndeki' en güçlü paraya sahiptir. Bu da pratikte kıta Avrupa'sındaki bütün ülkelerin kendi paralarını Alman Markına endekslediği anlamına gelmektedir. Bu pariteleri kalıcı kılmamanın tek yolu, Alman'ların para politikasına ayak uydurmak olduğundan, aslında Bundesbank bütün Avrupa'da uygulanan para politikasının sorumlusu haline getirilmiştir (Krugman, 2001: 190).

Ek

Ek Tablo: AB Bankacılık Direktifleri ve Türk Mevzuatının Uyum Düzeyi

Direktifler	Mukabil Türk Mevzuatı ve Uyumluluk Düzeyi
	Temel Düzenlemeler
73/183/EEC Bankaların ve diğer finans kuruluşlarının serbest istihdamda bulunmaları açısından yerleşme hakkı ve hizmet sunma serbestisi üzerindeki sınırlandırmaların kaldırılmasına ilişkin 28 Haziran 1973 tarihli Konsey Direktifi	4389/4491/4672/4743/32/6224 Bankalar Kanunu ile T.P.K.K. Hk 32 sayılı Kararın ve Yabancı Sermaye Mevzuatının ilgili maddeleri bakımından uyumsuzluk bulunmuyor.
77/780/EEC Kredi kurumlarının kuruluş ve faaliyetleriyle ilgili yasaların, tüzüklerin ve idari uygulamaların koordinasyonu hakkında 12 Aralık 1977 tarihli Birinci Konsey Direktifi	4389/4672/4743 27 Haziran 2001 tarih ve 24445 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" in en son 23 Ekim 2002 tarih ve 24915 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değiştirilen şekli sonrasında büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.
89/646/EEC Kredi kurumlarının iş kurma ve sürdürmeleri ile ilgili kanun, tüzük ve idari kararların koordinasyonuna ilişkin ve 77/780/EEC Sayılı Direktifi değiştiren 15 Aralık 1989 tarihli İkinci Konsey Direktifi	4389/4491 Bankalar Kanunu'nun ilgili hükümleri, 10.5.1997 tarih ve 22985 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ve anılan Tebliğ'de değişiklik yapan 5.7.2000 tarih ve 24100 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tebliğ sonrasında da uyumsuzluklar vardır. Kanun gereği ilgili Tebliğ'in yenilenmesi çalışmalarını devam etmektedir.
94/19/EC Mevduat garanti sistemleri hakkında 30 Mayıs 1994 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi	4389/4672 03.08.2001 tarih ve 24482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan "Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yönetmeliği" ile mevcut düzenlemeler yenilenmiş ve büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.
2000/46/EC Kredi kurumlarının kuruluş ve faaliyete geçmelerine ilişkin 2000/12/EC sayılı Direktif'te değişiklik yapan, elektronik para kuruluşlarının kuruluş, faaliyet ve denetimlerine ilişkin 18.9.2000 tarihli Konsey Direktifi	4389 08.02.2001 tarih ve 24312 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren "Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik"i takip eden süreçte konuyla ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Ek Tablo (Devam)

Direktifler	Mukabil Türk Mevzuatı
Denetime İlişkin Düzenlemeler	
92/30/EEC Kredi kurumlarının konsolide bazda denetlenmesi hakkında 6 Nisan 1992 tarihli Konsey Direktifi	4389/4743 31.01.2002 tarih ve 24657 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Malî Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" u takiben önemli ölçüde uyum sağlanmıştır.
89/299/EEC Kredi kurumlarının öz kaynakları hakkında 17 Nisan 1989 tarihli Konsey Direktifi	4389/4743 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve Muhasebe Uygulama Yönetmeliği hükümleri uyarınca düzenlenerek, 1/10/2002 tarihinde yürürlüğe giren "Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ" ile mevcut düzenleme yenilenerek önemli ölçüde uyum sağlanmıştır.
89/647/EEC Kredi kurumlarının ödeme gücü oranları hakkında 18 Aralık 1989 tarihli Konsey Direktifi	4389/4743 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" ile düzenleme yenilenmiş ve büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.
93/6/EEC Kredi kurumları da dahil olmak üzere yatırım şirketlerinin sermaye yeterliliği hakkında 15 Mart 1993 tarihli Konsey Direktifi	4389/4743 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Yabancı Para Net Genel Pozisyon / Özkaynak- Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanmasına ve Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile mevcut düzenlemeler yenilenmiş ve büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.
92/121/EEC Kredi kurumlarının büyük risklerinin izlenmesi ve denetlenmesi hakkında 21 Aralık 1992 tarihli Konsey Direktifi	4389/4672 30 Haziran 2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik" ile ilgili düzenlemelere ilişkin çalışmalar son aşamaya gelmiştir.

Muhasebe ve Reklama İlişkin Düzenlemeler	
86/635/EEC Bankaların ve diğer finans kurumlarının yıllık hesapları ve konsolide hesapları hakkında 8 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi	4389/4743 23 Ekim 2002 tarih ve 24915 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değiştirilmiş, 22.06.2002 tarih ve 24793 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Muhasebe Uygulama Yönetmeliği" ile önemli ölçüde uyum sağlanmıştır.

Ek Tablo (Devam)

Direktifler	Mukabil Türk Mevzuatı
2000/408/EC 86/635/EEC sayılı Direktifi tamamlayıcı mahiyette olan finansal varlıklar ile diğer kalemlere ilişkin bilgilerin kamuya açıklanmasıyla ilgili 23.6.2000 tarihli Komisyon Tavsiyesi	4389/4743 1 Şubat 2002 tarihli 24658 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programının Uygulama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik" sonrasında önemli ölçüde uyum sağlanmıştır.
Ödeme Sistemlerine İlişkin Düzenlemeler	
88/590/EEC Ödeme sistemlerine ve özellikle kart sahibi ile kart tedarikçisi kurum arasındaki ilişkiye yönelik 17 Kasım 1988 tarihli Komisyon Tavsiyesi	TBB Mesleki Düzenleme TBB'nin Kredi Kartı Uygulamalarına İlişkin 3.8.1990 tarih ve 924 sayılı Mesleki Tanzim Kararı 25 Eylül 1996 tarih ve 998 sayılı "Bankaların Tüketici Kredisi Uygulamasında Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği" Konuya ilişkin kanun taslağı hazırlanmış, işleme konulması beklenmektedir.
Diğer düzenlemeler	
87/102/EEC Üye devletlerin tüketici kredisine ilişkin kanunlarının, yönetmeliklerinin ve idari hükümlerinin uyumlu hale getirilmesine yönelik 22 Aralık 1986 tarihli Konsey Direktifi	4389/4491/4077 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve 15.1.1997 tarihli 4226 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Kanun'un kredi sözleşmelerinin içeriği ve bankaların sorumlulukları hakkında hükümler maddesi değişikliği ve kredi kartları hakkında eklenen madde sonrasında da uyumsuzluklar bulunmaktadır.

Kaynak: BDDK; (2002), Yayınlar ve Raporlar, Yıllık Rapor, (20 Kasım), <http://www.bddk.org.tr/>

